

BILT UKPS

broj 11-12 – novembar/decembar 2013.

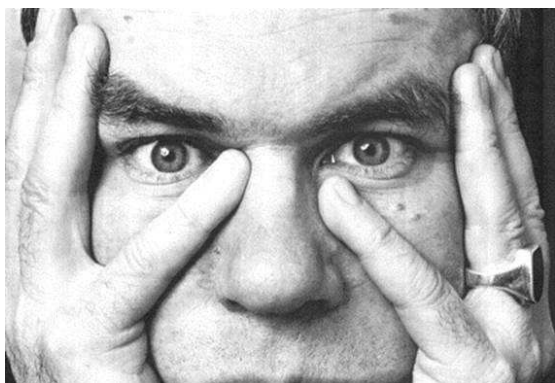
Dolaze bolji dani za naše prosjake. Stiže im pojačanje.

(Radmilo Mićković)

LISTOPAD: Парадни долет јеропланског чеда на писту материну заменио земаљске митинге неухрањене раје аеро-зурењем небеског народа у бескрај виртуелне му постојбине. Grado-čelniku nije bilo spasa: bus-plus nadigran od er-basa. **OOO** U Kući sveća posmrtna nesreća: u šaren-dane jesenje. kad klinci kupe kestenje, Konjuh opet stenje: „Maznuli ordenje!“. **OOO** Udarна vest, premijerov Oktobar gest: poslednjeg listopadskog dana taj Car Kontroverzi (CK) na londonskoj berzi razglasio њуз да је сваки паданијски производ *бест бифор јуз*. **OOO** Uniforma ne čini ni čin ni čoveka. Foteljaš bez portfelja nateran, pod pretnjom uzapćenja, da se okane crnog look-a u odevanju. **STUDENI:** Njegovog drugog dana sahranjen jedan Srđa. Nije bio Zlopogleđa opričan u čitankama i guslan u deseteračkim uspavankama. Mnoge je dobrom zadužio i time, kako valja u Srbalja, večni mir brzog zaborava zaslužio. **OOO** Trećeg studenog epski kosovski ciklus skliznuo u severnokosovski cirkus. CIK-CAK (Centralna izborna komisija celovitog albanskog Kosova) naložio izbornu reprizu kao izlaz iz bratorazvodne krize. **OOO** Nema odličja bez naličja: vrhovni duhovnik dodelio orden magistrу bagerologije, uz taze meze i pijuckanje rujne zamene za krv Spasiteljevu u lokalnom restoranu. **OOO** Zoku Struju sablaznila vest da se prekršajna prijava protiv Bajе ubajatila. **PROSINAC:** To-Nik, u crnoj poklon-jakni kurira svemirskog mira, pevuši gostoprимnu himnu: „Бажкеру, бажкеру, дођи ми на вечеру! За предјело луфтинг, а за дезерт путинг“. **OOO** Упозоравамо нечастиве силе које настоје да украду Украјину и домаћу покрајину и да Јужни ток прекину туžним „Јок“: Наше ће вам баћушке поделити ћушке. **OOO** Samoubistva plinom u opadanju, ubilački računi za plin učestali. Zimus ćemo se grejati gorućim problemima. **OOO** Sprovodi se ubrzana reforma firmi po uzoru na Farmu. **OOO** Rasisti (od fr.: *rassis* – bajat), uz bojovno ojkanje „Moja je boja najboja boja i od ove boje nema boje boje“, rezile tranzitne azilante. Stampedo stada ne preza pred zidom stida. Laj(k)anje tabloida uništilo samilost Dinarida. Vogobojazni ćute. Odobravaju? **OOO** Дрим трио Мокра Гора (незапаљива), Равна Гора (непоробљива) и Црна Гора (неприпојива), поучан пример петрчавања из потрошене прошлости у сунцем озарени футур.

Обавештење, фришко: У Лондру пошо, у Лондри био, из Лондре дошо оптуженик Мишко. Повод није био *money laundry*.

Ž. K-P.

U utorak, 29. Oktobra u 20 časova, u klubu Magistrala Doma kulture Studentski grad predstavljena je knjiga priča **ODAKLE ZOVEM Rejmonda Karvera** u nagrađenom prevodu s engleskog jezika Flavija Rigonata. U razgovoru je, pored prevodioca, učestvovala i Miroslava Spasić

Jedan od najomiljenijih američkih pisaca, **Rejmond Karver** (1938-1988) rođen je u Oregonu, na krajnjem severozapadu Amerike. Gotovo sve njegove pesme i priče su autobiografske, uglavnom se bave svakodnevnim životom običnih ljudi američke niže klase, a prepoznatljive su po minimalističkom izrazu i prigušenoj intimnosti.

Poslednja zbirka priča objavljena za života jednog od najuticajnijih američkih pripovedača predstavlja reprezentativan izbor. Uz sedam ranije neobjavljenih, izabrano je trideset Karverovih priča, među kojima su i najpoznatije - *O čemu govorimo kada govorimo o ljubavi* i *Katedrala* - koje grade antologiju koja prati Karverov pripovedački razvoj od ranih šezdesetih do njegove smrti. Flavio Rigonat je za prevod ove knjige dobio nagradu *Mihailo Đorđević* za 2010/2012, koju dodeljuje Udruženje književnih prevodilaca Srbije za najbolji prevod književne proze s engleskog jezika.

Dodela nagrade Aleksandar I. Spasić

U prostorijama Udruženja književnih prevodilaca Srbije, u sredu, 27. novembra 2013. godine, nagrada Aleksandar I. Spasić svečano je dodeljena Ljiljani Nikolić, za prevod dela Ernsta Kantorovica, „Dva kraljeva tela“.

Žiri za nagradu Aleksandar I. Spasić radio je u sastavu **Ljiljana Nikolić** i **Miodrag Marković** (do poslednja dva kruga), **Mirela Radosavljević**, **Olivera Durbaba**, **Dubravka Đurić** (članovi) i **Miroslava Smiljanić Spasić** (predstavnik Fonda). Članovi žirija su većinom i sami dobitnici ove nagrade.

Tokom oktobra i novembra meseca 2013. žiri je održao sedam sastanaka, odabirajući najbolje među prevodima delâ iz oblasti humanistike sa svih jezika na srpski, objavljenima u Srbiji između 2011. i 2013.

Da bi došao do što potpunijih podataka i stekao što obuhvatniji uvid u odgovarajuću izdavačku produkciju, žiri se poslužio katalogom Narodne biblioteke, sajtovima najvećih izdavačkih kuća sa prikazom dvogodišnje proizvodnje knjiga iz oblasti humanistike, obratio se javnosti oglasom u štampi, pismenim pozivom zamolio izdavače da svojim izdanjima sudeluju u konkursu, oslonio se na prikaze u medijima i preporuke stručnjaka i kolega. Tako dobijeni uzorak od više desetina knjiga mogao se smatrati reprezentativnim za datu svrhu. Korišćena su izdanja 14 izdavača, od čega njih 5 iz Vojvodine, gde se humanistika posebno neguje.

Dobijene knjige, koje su se odnosile na historiografiju, estetiku, istoriju umetnosti, filozofiju kosmosa, psihologiju, lingvistiku i društvene nauke, članovi žirija razmenjivali su među sobom, o svakoj sačinjavajući belešku, i postepeno sužavali krugove do najužeg, sedmog, u kojem su se našli odabrani prevodi. Da bi se uspešno i pravično uporedio i vrednosno premerio zamašan broj odličnih prevoda, i merila su tokom rada morala biti pooštravana, te su početnim osnovnim zahtevima tačnosti i pouzdanosti postepeno dodavana finija merila leksičke, ritmičke, stilske saobraznosti sa originalom, očuvanja opšte atmosfere, diskretnog kreativnog doprinosa konačnom izgledu teksta. Pri tom se moralo voditi računa i o relevantnosti originala.

Žiri se trudio da i ovaj put očuva svoju tradicionalnu načelnost i dobronamernost. Sve je odluke doneo u atmosferi objektivne kolegijalne saglasnosti.

Na svojoj završnoj sednici, održanoj 13. novembra 2013, žiri za dodelu nagrade Aleksandar I. Spasić za 2013. jednoglasno je doneo odluku da se nagrada za najbolji prevod humanistike u razdoblju 2011-2013. dodeli

LILJANI NIKOLIĆ za prevod sa engleskog dela Ernsta Hartviga Kantorovica, *DVA KRALJEVA TELA. Studija o srednjovekovnoj političkoj teologiji*, Fedon, Beograd, 2012.

a da se za postignuti uspeh u najužem krugu nađu ovi prevodi i prevodioci:

LILJANA GLIŠOVIĆ, za prevod sa nemačkog dela Ulriha Beka, *SVETSKO RIZIČNO DRUŠTVO. U potrazi za izgubljenom sigurnošću*, Akademska knjiga, Novi Sad, 2011.

OLJA PETRONIĆ, za prevod sa francuskog dela Žaka Ransijera *SUDBINA SLIKA. PODELA ČULNOG*, Centar za medije i komunikacije, Beograd, 2013.

VESNA STAMENKOVIĆ, za prevod sa španskog dela Marije Sambrano *DELIRIJUM I SUDBINA. Dvadeset godina jedne Španjolke*, Karpos, Loznica, 2013.

IVAN VUKOVIĆ, za prevod sa francuskog dela Renea Dekarta *METAFIZIČKE MEDITACIJE*, Zavod za udžbenike, Beograd, 2012. i

MIODRAG MARKOVIĆ, za prevod sa engleskog dela Normana Kona *POTRAGA ZA HILJADUGODIŠNJIM CARSTVOM. Revolucionarni milenaristi i mistički anarhisti u srednjem veku*. Glasnik, Beograd, 2013.

Obrazloženje žirija

Filozof i istoričar Ernst Kantorovic, pripadnik imućne klase (Poznanj, 1895), konzervativno i aristokratski nastrojen nemački Jevrejin, u mlađim danima je bio osetljiv na nemačko romantično mitotvorstvo, pa je u tom duhu sudelovao u Prvom svetskom ratu, pomagao u gušenju pobune komunista u Nemačkoj, a u biografiji cara Fridriha II (iz njegovog pera) veličao romantične nacionalne ideale. No, grubost nacističke realnosti, koja je nastupila

dolaskom Hitlera na vlast, ohladila je ovog mladog historičara, isuviše naučno skrupuloznog i obrazovanog, prema mitskim nacionalnim idealima, i navela ga da se 1934. iz akademske karijere povuče u privatnost, odbijajući da potpiše zakletvu lojalnosti Hitleru, a da 1938. emigrira u Sjedinjene Države, gde će na nekoliko univerzitetima (Berkeley, Princeton) ostvariti zavidnu naučnu karijeru (kao filozof i historičar srednjovekovne političke istorije i političke teologije) i provesti ostatak života (umro 1963). I ovde je bio u prilici da, pedesetih godina, potvrdi svoj etički stav i akademsko dostojanstvo, odbijajući da potpiše zakletvu odanosti Makartiju.

No, razmišljanje o osnovama ideje prava, o strukturi i smislu vlasti, vladara, države, o ustrojstvu državne organizacije, postojano je ostalo interes ovog historičara srednjovekovne političke i intelektualne istorije. Kantorovic se posebno posvetio istorijatu pravnih teorija o ustrojstvu države koje su vladale u nekoliko razvijenim zapadnoevropskim monarhijama tokom srednjeg veka. Na tragu ideje o organskom jedinstvu srednjovekovne crkvene i društvene zajednice, on u svojim delima, pre svega u obimnoj studiji, opremljenoj ogromnim naučnim aparatom, *Dva kraljeva tela* (1957), razmišlja o pojmu vladara kao otelovljenju religijskog ideala organskog modela društva. U ovom remek-delu političke filozofije, pravne teorije i historiografije - koje nosi podnaslov *Studija o srednjovekovnoj političkoj teologiji*, jer Kantorovic izraz „politička teologija“, kao nešto što obuhvata metafizičke aspekte filozofije prava i njenu povezanost sa srednjovekovnom hrišćanskom teologijom, pretpostavlja izrazu „politička misao“ – on istražuje kako su teolozi, historičari i poznavaoци crkvenog prava u srednjem veku razumevali funkciju i ličnost kralja, kao i samu ideju kraljevske vlasti u korporativnom i organskom smislu. Rekonstruišući neke vizije o organskoj celini vladar-država kojima su bili skloni srednjovekovni milicijai, Kantorovic opisuje ličnost evropskog monarha kao jedinstven spoj religijske i pravne tradicije, iz kojeg je potekao koncept dvojnosti vladareve ličnosti kao spoja žive osobe, i apstraktnog otelovljenja ukupne zajednice, odnosno, spoja prirodnog i političkog tela. Kralj kao čovek je prolazno i propadljivo ljudsko biće, a kralj kao vladar, ovlašćenik božjeg zakona na zemlji, prevazilazi zemaljsko i predstavlja nepropadljiv simbol božanske funkcije. Kraljevo političko telo, koje ima nesumnjivu nadmoć, svojom neprikosnovenošću poništava svako moguće nesavršenstvo telesnog tela koje bi mu moglo naškoditi i, u slučaju smrti tog tela, samo se od njega odvaja i prebacuje na sledeće prirodno telo, obezbeđujući tako kontinuitet monarhije. Postojeća izreka to sažeto kaže, „Kralj je umro, živio kralj!“ Ovakvo ulaženje u tajne srednjovekovne političke teologije ukazalo je na činjenicu da se vladar de facto bio odvojio od naroda, a ovo je nove izdanke nekih ustavnijih oblika upravljanja državom – parlament, na primer - nagnalo da počnu iznalaziti simbolička sredstva kojima će za sebe osvojiti veći deo sudelovanja u državnoj upravi.

Kantorovicevi naučni nalazi sasvim su relevantni i za naše vreme, jer ni danas nisu retki primeri vladara koji sebe smatraju božjim izaslanicima sa pravom beskonačnog nasleđivanja. Uz to, zanimanje za Kantorovica sa svoje strane je podstakao i savremeni razvoj društvene istorije, posebno kulturne antropologije.

Prevodilac je, dakle, imao da prevede jednu preobimnu skrupuloznu naučnu studiju, prepunu zahtevnih podataka svake vrste, i jedno literarno štivo pisano bogatim intelektualnim i lako ironičnim stilom, dakle spoj besprekornog naučnog ogleda i uzbudljivog istorijskog romana.

Ljiljana Nikolic se najpre mesecima pripremala da pristupi prevođenju *Dva kraljeva tela*. Morala je da upozna nebrojene podatke iz istorije, filozofije, teologije, prava, koji se odnose na dato podneblje i vreme, i da ih na odgovarajući način proveriti i reši. Sâmo prevođenje je potom trajalo – ona zna koliko, ne deset godina koliko je trebalo Kantorovicu, ali zaceo veoma dugo. Pošto je savladala materijalnu građu i prevodu obezbedila pouzdanost i tačnost, Ljiljana Nikolić je tekstu, zahvaljujući svom znanju, iskustvu i nepogrešivom osećaju za lep jezik, dala i odgovarajući literarni izraz koji pleni čitaoca, prenoseći tako i drugu bitnu dimenziju Kantorovicevog dela.

Gledajući *Dva kraljeva tela* kao uspehu celinu, kao redak spoj značajne knjige i izvanrednog prevoda, žiri za nagradu AIS jednoglasno je odlučio da nagradu dodeli ovom prevodu.

(MSS)

Dodela nagrade „Miloš N. Đurić” Udruženja književnih prevodilaca Srbije za najbolja prevodilačka ostvarenja na srpski jezik iz oblasti proze, poezije i esejistike u 2013. godini.

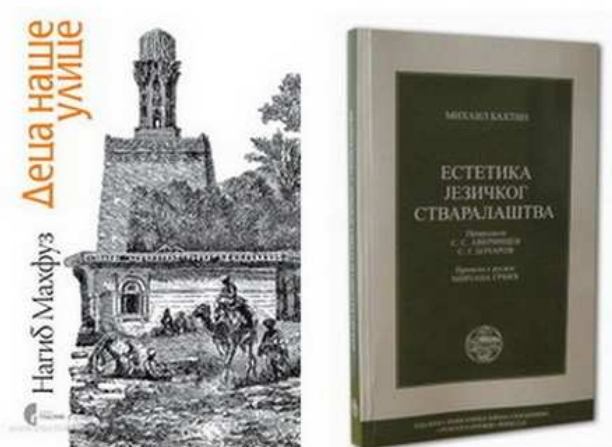
Žiri koji je sa mandatom od tri godine izabrala Skupština UKPS 2012, radio je u sastavu: **Spomenka Krajčević** (predsednik), **Ljubica Rosić**, **Neda Nikolić Bobić**, **Đorđe Tomić** i **Dejan Ilić**.

Na svojoj prvoj sednici 29. oktobra 2013. žiri se konstituisao, izabrao za predsednika Spomenku Krajčević i upoznao sa Pravilnikom o dodeljivanju prevodilačke nagrade „Miloš N. Đurić”.

Žiri je takođe konstatovao da su se, posle oglašavanja u Politici i upućenih pisama izdavačima, na konkurs javili, između ostalih, naši najveći i najpoznatiji izdavači: Geopoetika, Arhipelag, Klio, Paideia, Službeni glasnik, Laguna, Fedon, Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića, KOV, Agora, Čarobna knjiga, Plato, Albatros +... i ostali, i - evidentirao je predložena dela.

Na narednim sastancima (3. novembra, 8. novembra, 15. i 21. novembra) žiri je razmotrio prevode koji su se na regularan način našli u konkurenciji za Nagradu, računajući i predloge samih članova žirija.

Na poslednjem sastanku, 28. novembra 2013. godine nakon razmatranja prevoda koji su se našli u najužem izboru, žiri je doneo sledeće odluke:

1. Da se nagrada za najbolji prevod iz oblasti poezije u 2013. godini ne dodeli, jer nijedno prevodilačko ostvarenje nije u potpunosti zadovoljilo kriterijume najprestižnije nagrade za prevodilaštvo „Miloš N. Đurić“.

2. Da se nagrada za najbolji prevod na srpski jezik proznog dela u 2013. godini dodeli **Srpku Leštariću** za prevod romana **Nagiba Mahfuza** *Deca naše ulice* u izdanju Službenog glasnika, 2013.

3. Da se nagrada „Miloš N. Đurić“ za najbolji prevod na srpski jezik iz oblasti književne esejistike u 2013. godini dodeli **Mirjani Grbić** za prevod dela **Mihaila Bahtina** *Estetika jezičkog stvaralaštva* u izdanju Izdavačke knjižarnice Zorana Stojanovića, 2013.

Žiri je, takođe, jednoglasno, ocenio da je, za razliku od poezije, ova godina bila izuzetno bogata dobro prevedenim proznim ostvarenjima što je za žiri predstavljalo prijatno iznenađenje. Izuzetna prevode ostvarili su kako već nagrađeni književni prevodioci, tako i mladi koji tek stiču svoju afirmaciju. Tako je u godinama krize i sveopšte degradacije kulturnih vrednosti, književno prevodilaštvo sačuvalo svoje dostojanstvo.

Stoga je žiri, takođe jednoglasno, ocenio da je potrebno spomenuti izuzetne prevode koji su ušli u najuži izbor:

- *Sabrane kratke proze Samjuela Beketa* u prevodu **Ivane Paunović**, Geopoetika 2013;
- delo Brusa Četvina *Na crnom bregu* u prevodu **Alena Bešlića**, Čarobna knjiga, 2013;
- roman Martina Valzera *Poslednja Geteova ljubav* u prevodu Mirjane Popović, Laguna 2013;
- delo Deže Kostolanija *Zlatni zmaj*, prevod **Marko Čudić**, KOV, 2012., i
- prevod **Dragane Đorđević** dela Rebi Džabira *Beogradski druzi*, Geopoetika 2013.

Iz oblasti književne esejistike hvale vredan je zbornik eseja *Paradoks fikcije*, koji je priredila i prevela **Aleksandra Kostić**, izdavač Fedon, 2013.

(N.N.B.)

Obrazloženje Nagrade „Miloš Đurić“ za prozno delo

Nagib Mahfuz je egipatski pisac i za sada jedini književni stvaralac na arapskom jeziku koji je ovenčan Nobelovom nagradom. Nagradu je dobio 1988, a u njenom obrazloženju posebno se ukazuje na roman *Deca naše ulice*, delo koje je Mahfuzu, zajedno sa trilogijom o životu Kaira sredinom 20. veka, donelo ugled najvećeg arapskog romansijera.

Roman *Deca naše ulice* alegorijski pripoveda o stvaranju sveta i „širenju grada kao univerzalne metafore civilizacije“. Mada kroz žudnje i borbe glavnih junaka ove složene povesti Mahfuz rekonstruiše istoriju judaizma, hrišćanstva i islama, priče o prorocima su, kako kaže sam autor, tek umetnički okvir romana. Kao pisac sa sluhom za socijalne nepravde, Mahfuz ispituje nosivost nada u mogućnost boljeg i pravednijeg života. Zahvaljujući Mahfuzovom izuzetnom pripovedačkom daru – u kome se prepoznaje viševekovna egipatska tradicija javnih uličnih pripovedača – roman *Deca naše ulice* čita se prvenstveno kao delo koje oslikava živote više generacija žitelja jednog sirotinjskog kraja Kaira. Spasiteljske namere, koja god da je religija posredi, nakratko podstaknu nadu pa i donesu boljitak, ali svet ubrzo ponovo potone u nepravdu i nasilje, što implicira sumnju u to da Bog uopšte postoji.

Kada je 1959. roman *Deca naše ulice* počeo da u nastavcima izlazi u časopisu *Ahram*, izazvao je žestoke kritike islamista, i premda nije bio pod formalnom zabranom, u zemljama islama objavljen je samo u Libanu 1967. U Egiptu će biti štampan kao knjiga tek 2006, gotovo pola veka od prvog pojavljivanja u nastavcima, i upravo one godine kad Nagib Mahfuz umire. U svojoj domovini Mahfuz je bio i slavljen i kuđen, doživeo je čak i atentat od čijih se posledica nije nikad oporavio. U svetu, Mahfuzova dela prevedena su na oko pedeset jezika.

Postoje dobri prevodi u kojima je prevodilac nevidljiv. Postoje međjutim i prevodi koji se opažaju kao delo. I čitalac neuvežban u tome da razaznaje prevodilačko umeće primetiće da je jezik ponekog prevoda raskošan, da su dijalozi živi i prirodni, a da zvuk, boja i ritam reči čitanje pretvaraju u uživanje. Takvi prevodi dokazuju da se umetnička vrednost prevedenog dela temelji ne samo na kvalitetima originala nego i na prevodiočevom umetničkom doprinosu. Knjige koje je sa arapskog preveo Srpko Leštarić pripadaju toj vrsti prevoda i nastavljaju ponajviše vinaverovsku tradiciju.

Prve prevode Srpko Lestarić objavio je 1994. da bi od tada ostvario zamašnu prevodilačku biografiju u kojoj pažnju posebno privlače prevodi narodne knjevnosti i dela *Sezona seobe na sever* Tajiba Saliha, *Zašto je začutala reka* Zekerije Tamira i *Najsrećniji čovek na svetu* Abdusetara Nasira.

Zvezdani trenuci prevodne književnosti su oni kada se prevodilac s darom pisca, a taj dar Srpko Leštarić dokazuje iz knjige u knjigu, susretne s delom koje mu pruža priliku da svoje umeće prikaže u širokom rasponu. Srpski jezik na kome Leštarić gradi Mahfuzovu sagu svojom iznijansiranošću i gipkošću razmiče granice uobičajnog. No prevod romana *Deca naše ulice* zahtevao je ne samo talenat nego i izuzetno dobro poznavanje specifičnosti određenog kulturnog miljea, njegovih jezičkih kanona i njegove govorne prakse. Govor je uvek izbor, manje ili više osvešćen, a prevod svake reči nekog umetničkog dela je izbor s velikim bremenom odgovornosti: koja je od mogućih reči u stanju da najpotpunije posreduje intenciju autora, predoči željenu sliku, zazvuči na pravi način, pokrene potreban lanac asocijacija. Mukotrpan prevodiočev rad uložen u prevode reči iz stručnog vokabulara ponekad je čak lakši od odluke o tome koju reč treba izabrati od dve sasvim obične – recimo reči *ulica* i *sokak*. O toj dilemi i sličnim nedoumicama govori veoma zanimljiv tekst o prevodu romana *Deca naše ulice* koji je priključen knjizi i ilustruje težinu prevodiočevog izbora kao i opseg znanja potrebnih da bi se došlo do pravog rešenja. I ovim tekstom, kao i pogovorima kojima propraća gotovo sve svoje prevode, Srpko Leštarić demonstrira složenost uloge što je prevodilac igra u posredovanju između kultura.

Spomenka Krajčević

Образложење Nagrade „Miloš Đurić“ за дело из области есејистике

Михаил Бахтин један је од најзначајних мислилаца двадесетог века. Без дела овог филозофа и теоретичара, данас је немогуће замислити било какво релевантно проучавање естетике, језика, књижевности, културе. Бавио се теоријом језика, књижевним жанровима, комичним, сатиром, гротеском, интертекстуалношћу. Творац је појмова као што су *карневалско*, *дијалогизам*, *хетероглосија*, *полифонија*, *хронотоп*, *егзотопија*, *говорна воља*. Оставиће неизбрисив траг у времену у коме је живео, а његова ће мисао постати још живља и присутнија у годинама које следе након његове смрти. Двадесети век, са својим пометњама и пошастима, обележиће и живот овог изузетног човека, затварања, прогони, ометања, уз све то још и болест и на крају инвалидност. Бахтин ће за живота објавити само две књиге, оне о Достојевском и Раблеу, али ће, постхумно, његови списи наставити да циркулишу и уследиће приређивање и објављивање дела која за ауторовог живота нису издата, међу којима је и књига „Естетика језичког стваралаштва“, из 1986, зборник текстова у којима се Бахтин бави историјском типологијом романа, временом и простором код Гетеа, идеолошким романом и драмама Лава Толстоја, сатиром, говорним жанровима. Ову веома значајну књигу објавила је „Књижарница Зорана Стојановића“ у преводу Мирјане Грбић.

Мирјана Грбић позната је као врсни преводац савремене руске прозе и руских мислилаца. Преводила је Василија Аксјонова, Виктора Пељевина, Владимира Сорокина, те Шестова, Соловјева, Розанова, Берђајева и многе друге руске ауторе. Својим марљивим и истрајним радом увелико је већ задужила српско преводаштво и културу. Овога пута своје умеће показала је на тексту који је требало превести с посебном одговорношћу и познавањем кључних термина из теорије књижевности и лингвистике. Бахтинов језик, у преводу Мирјане Грбић, сачувао је све своје особености, језгровит израз проткан луцидним запажањима и извођењима, али и течност и проходност, те се превод повремено чита као каква прозна врста или есеј у којем се снажно осећа присуство једног великог аутора. Чак и на местима у књизи где текст оригинала постаје изузетно густ, сложен и набијен значењем, преводац је задржао висок ниво усредсређености и успео да и такве деонице компетентно ре-креира на српском језику. Захваљујући преводу Мирјане Грбић, Бахтинова „језичка“ мисао исијава сву своју отвореност и делотворност.

(Дејан Илић)

Обраћање Mirjane Grbić povodom dodele nagrade:

Иако се ова награда додељује сваке године за најбољи превод у текућој години, ипак и међу преводиоцима, и у јавности, она има статус признања и за минули рад. Рекла бих да то говори о угледу награде и о значају дугачког низа великих преводачких имена коме се од данас прикључују још два. Веома сам срећна што је моје име једно од њих. То дугујем, пре свега, жирију ове награде, који је овако високо оценио мој рад, и издавачу Зорану Стојановићу који ми је, на предлог професора Ђорђија Вуковића, понудио да за ИКЗС prevedем управо Бахтина, јер за награду „Милош Ђурић“ није довољно да само превод буде добар, најбољи, него да и оригинално дело буде значајно и важно за домаћу културу.

Михаил Бахтин је рођен у Орелу 1895. године. Зхваљујући једном социолошком истраживању можемо добити представу о околностима у којима је Бахтин растао и учио. Осамдесет процената деце у Орелу макар једном у животу било је у позоришту. Многа орелска деца желела су да постану службеници, педагози, доктори, инжењери. Већина деце је сматрала да је у школи боље него код куће. Ово истраживање сада делује готово као сећање на изгубљени рај. Кад је Михаилу било девет година његова породица се преселила у Вилњус, а затим у Одесу. Провинцијски центри руске

империје дали су му оно феноменално хуманистичко образовање које ће касније задивити читаоце његових књига. Бахтин је 1914. прешао са Одеског на Петербуршки универзитет. Михаил Бахтин је имао брата Николаја. Браћа су била малтене као двојници – Николај је био само годину дана старији – имали су веома слична интересовања, али су, очигледно, били и веома различити по карактеру и навикама. И један и други су показивали изузетно интересовање за хуманистичке дисциплине, обојица су одабрали класично одељење Петербуршког универзитета, обојица су учили код истог професора, Ничеовог следбеника Фадеја Зелинског. Вероватно су разговори с братом имали онај провокативни карактер који је за Бахтина постао образац оригиналног дијалога.

Дијалог је по дефиницији бесконачан. Браћу је, међутим, раставила историја. Николај је ступио у Белу гарду, после њеног пораза лутао је по Средоземном мору и неколико година служио у француској легији странаца у Африци, а после рањавања је наставио своја филолошка истраживања на Сорбони и, најзад је, од 1932. године, у миру предавао на једном од колеџа у Кембриџу. Поучно је то што је Николај, без обзира на своја егзотична искуства и изванредне услове за рад, у историји остао познат само као „други“ Бахтин; Михаил, пак, који је остао у Русији, нешто из убеђења, нешто из навике, нешто због болести (у младости га је мучио остеомијелитис који се завршио ампутацијом ноге), прошао је кроз совјетски пакао и успео да у крајње неадекватним условима реализује њихову заједничку младићку интуицију.

Проблем који је интересовао Бахтина током читавог његовог живота јесте проблем односа ја и другог. Овај проблем ће постати кључни за западну хуманистичку науку у последњој трећини XX века: он ће поставити једну од основних тема оног њеног правца који је познат као постмодернизам. Неке, за постмодернизам опште идеје, Бахтин је успео да формулише пре и јасније него његове западне колеге.

После револуције Бахтин је отишао из Петрограда у провинцију, најпре у Невељ, затим у Витепск. Особеност његовог научничког и људског дара било је то што се у сваком граду у коме је живео око њега окупљао „кружок“ од неколико људи који су му били духовно блиски. Један од писаних трагова о раду једног таквог кружока остао је у виду његових предавања из руске књижевности познатих као Белешке Миркине.

Двадесетседмогодишњи Бахтин почео је да држи предавања групи од десетак слушалаца различитог узраста и образовања у Витепску, граду у коме је тада живео. Међу слушаоцима је била и шеснаестогодишња гимназијалка Рахил Миркина, која је помно и савесно бележила та предавања. Кружок се састајао у изнајмљеној собици, у

којој су становали Бахтин и његова жена, с некаква два расклиматана стола и гвозденим креветом, у коме је Бахтин понекад морао да лежи док говори, јер га је мучила његова болест. Кад се Бахтин преселио у Лењинград, Рахил Миркина и њена сестра су се уписале на студије филологије на Лењинградском универзитету, и без обзира на славне професоре који су им у то доба предавали, оне су замолиле Бахтина да настави да им приватно држи часове из руске књижевности. И тако је неколико слушалаца, понекад и само ове две девојчице, уредно долазило код Бахтина на ова предавања, а Бахтин их је држао са заносом и одговорношћу као да је пред њим препун амфитеатар.

Белешке са ових Бахтинових предавања о руској књижевности изаћи ће следеће године године, такође у издању Зорана Стојановића.

Искористила сам ову свечану прилику да кажем нешто о Михаилу Бахтину и надам се да је то било занимљиво.

Хвала свима.

Мирјана Грбић

Beseda Srpka Leštarića povodom dodele nagrade:

Уважене колегинице и колеге, даме и господо!

Примајући с поносом и са страхопоштовањем част која ми је указана наградом што носи име великог хеленисте Милоша Ђурића, осећам се позваним да кажем нешто о његовом времену и његовом *начину*. Спадам у оне срећнике који су још имали прилике слушати га и гледати и – звати га *Чика Миша*.

Давне 1961. власт је хтела да угаси позориште у Крагујевцу правдајући се беспарицом. Чика Миша је то спречио кратком а као мач бритком беседом. Устао је и, машући руком горопадно, као Хефест чекићем, рекао: „Када би у старој Атини неко начинио мањи деликт, забрањивали су му да три месеца свира у дипле. Ако би пак направио већи, бранили су му да посећује Позориште шест месеци. Питам ја, овај аудиторјум, шта су Крагујевчани скривили боговима да их лишите Позоришта?“

А ја ћу у име преводачког мага Милоша Ђурића запитати *овај* аудиторјум: Када би нама преводиоцима когод забранио да преводимо, зар то не би било као страшна божија казна?

Јер, како он рече, „без тог сталног преноса не речи, него мисли и осећајних тонова који ове прате, без тог зрачења метемпсихозе, сеобе песникове душе у душу преводиочеву“ ми преводиоци бисмо увенули и умрли. Крепали бисмо!

Више пута сам чуо једну колегиницу коју красе и памет, и лепота, и дар за превођење, и скромност – додуше, и малчице пргава нарав, али она није вечерас овде па све то смем слободно рећи – где каже да цела два дана, ето, није стизала да преводи па је већ „сврбе прстићи“. Није важно да ли је реч о особи нежније телесне грађе, важно је да уочимо: *ово није обичан деминутив!* Не, то је хипокористик одабран снагом интуиције да у једном лаком потезу, као кад се слика акварел, опише и призове милину превођења!

НАРАВНО да је сврбе прсти! Ко почне да преводи и једном упозна чудесну игру језичког претакања, тај више не може престати.

Авај, превођење често није игра! Оно иште и монашку осаму и посвећеност испуњену тајанством. Оно је страст, а страст и страдање су сестре. Али и онда кад не да сну на=очи, превођење је врхунска сласт! Као нектар, или мистични дим што се диже са мангала по којем је посут чаробни прах или смола од какве мирисне и опојне биљке.

Зато је и речено: *Све што се може замислити од реалних ствари сустворио је преводилац.* Јер језик је једина реална веза између света телâ и света духа. Док је у свом гневу рушио Вавилонску кулу Бог је већ знао да ће свету вечно требати преводиоци да тумаче његову реч.

А ето, мада је преводаштво по свему судећи други најстарији занат на свету, оно је одвајкада маторо сироче сумњивих намера. Пошто се говорна способност стиче спонтано, људима се чини да је превођење што и упражњавање обичне *језичке компетенције*. Такорећи – ништа!

Али ми знамо: као што се музика не састоји од пуких тонова већ од њихових специфичних односа, тако се ни текст, па ни превод, не састоји од речи. Превод је много више!

Завршавајући 1611. године свој блистави превод *Библије*, преводиоци краља Џејмса записали су: „Превод отвара прозор да уђе светлост, он ломи љуску да бисмо могли појести језгру, повлачи завесу да бисмо могли да гледамо у најсветије место, он смиче поклопац с бунара да бисмо могли прићи води.“

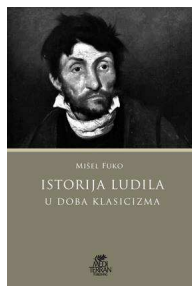
Ту смо стигли до онога што је Аристотел звао *праксис*. И мада се ова награда везује за одређено преведено дело – а Махфузов роман *Деца наше улице* налази се у сваком списку 100 најбољих романа света – ја ту награду одувек схватам, па је и сада видим, на трагу античког поимања *људске праксе*, поимања које нам је, боље него ико други, тумачио професор етике Милош Ђурић, а то ће рећи као признање које у жижу ставља *делање*, а не *дело*.

Награде и почести пријају души, али – то је за вечерас. Већ сутра, важно ће опет бити само *превођење*, као *праксис*. Своје оправдање живот носи у себи и циљ живота није изван живота, није у *произведеним стварима*, макар то били и преводи великих романа, већ у њему самом.

Српко Лештарић

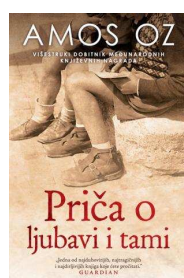
Preveli smo...

Imajući u vidu odličan odjek koji su novosti o promocijama najnovijih prevoda naših članova imale u prethodnom biltenu, verujemo da bi vas zanimalo da budete u toku sa onim što prevode i objavljuju naše kolege. Nadamo se da ćete nas i dalje obavješavati o svojim novim naslovima, a ovog puta, za vas smo izabrali:

Jelena Stakić prevela je delo Mišela Fukoa *Istorija ludila u doba klasicizma*. Jedan kraći deo ove knjige objavljen je 1980. godine, a ovoga puta u celini ga je objavila izdavačka kuća Mediteran.

Silvija Monros-Stojaković, zajedno sa **Branislavom Prelevićem** i **Romanom Balvanovićem** prevela je antologiju savremenih pesnika Kolumbije i Perua, *Horizont 204*, objavljenu u dvojezičnom izdanju i predstavljenu **18. septembra** u kući Đure Jakšića. I dalje u poetskom ključu, **S. M. Stojaković** priredila je i prevela na španski antologiju koja obuhvata pesme trideset jednog savremenog srpskog pesnika, pod naslovom „Boja suštine“ – *El color de la Esencia*. Antologija je kod nas predstavljena u Institutu Servantes, a objavila ju je španska izdavačka kuća Anfora Nova iz Rutea.

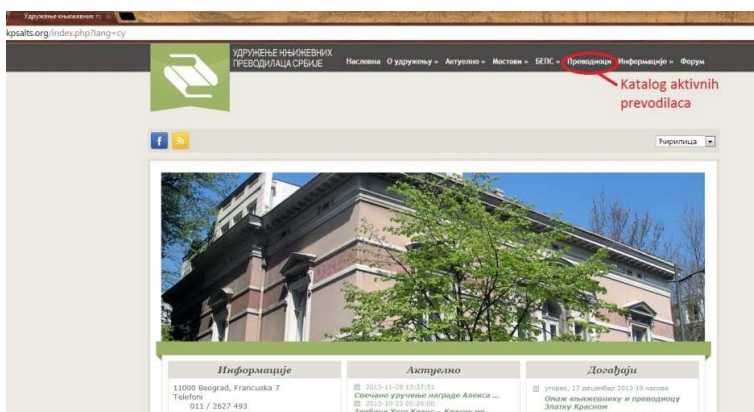

Žermen Filipović na sajmu je predstavila svoj najnoviji prevod, roman Amosa Oza *Priča o ljubavi i tami*, koji je objavila izdavačka kuća Laguna. U priči o jevrejskoj vezi sa Evropom, ispunjenoj ljubavlju i mržnjom, Oz nas iz Vilne i Odese, preko Poljske i Praga vodi do Izraela.

Srpko Leštarić, koji je upravo dobio najprestižniju nagradu našeg Udruženja, Miloš Đurić, za prevod sa arapskog jezika romana egipatskog nobelovca Nagiba Mahfuz, *Deca naše ulice*, u izdanju Službenog glasnika, preveo je, zajedno sa **Nevenkom Koricom** koja predaje arapski na Harvardu, i roman Sulejmana Fajada, pod naslovom *Glasovi*, koji je objavila izdavačka kuća Clio.

Podsećamo sve da ukoliko se uzele vesti iz Udruženja, a dugo im je da čekaju naredni Bilten, sve ove vesti i još ponešto mogu naći i na našoj Fejsbuk stranici, <https://www.facebook.com/ukpsalts>, kao i na zvaničnom sajtu UKPS, <http://www.ukpsalts.org>, na kojima se blagovremeno

nalaze vesti o nagradama, objavljenim prevodima, književnim večerima i tribinama. Takođe je ponovo dostupan **KATALOG AKTIVNIH PREVODILACA** na našoj internet-stranici – ukoliko biste to želeli, ali vaše ime nije u njemu, ili ukoliko želite da ažurirate podatke o sebi, pišite nam na adresu Udruženja, ukps011@gmail.com, sa naslovom poruke **ZA KATALOG PREVODILACA**. Na slici vidite kako možete naći katalog na našoj stranici:

ŽELJE ZA 2014-U

ISKUSNIM Ž/M PREVODIOCIMA:

***NEKA VAM BOŽIĆ-BATA SPUSTI PRED VRATA
POKLON-KESICU IZ EMIRATA!***

PAZITE DA NE IZVISITE KOD ONIH OD KOJIH ZAVISITE!

***NEKA VAM DECA U RASEJANJU
PROVEDU GODINU U ZDRAVOM STANJU!***

OVDAŠNJOJ PREVODILAČKOJ MLADEŽI:

NEMOJTE OČAJU PODLEĆI ZATO ŠTO NISTE DOBROSTOJEĆI!

NE DAJTE SE OMESTI POPLAVOM LAŽNIH VESTI!

NEMOJTE NIPOŠTO TRAMPITI JEDRO ZA SIDRO!

***

**NEKA NAM SVIMA KAO UZOR ZA DOBRA DELA
U SEĆANJU TRAJNO OSTANE
NELSON MANDELA**